

Het kind ter hulpe?

Deze week verscheen eindelijk het rapport over hoe de bestuurders van Le-Ezrath Ha-Jeled met de oorlogswezen zijn omgegaan, sociaal zowel als materieel. Het heeft buitengewoon lang geduurd, maar het is in vele opzichten een interessant document geworden, in vier delen van in totaal bijna duizend pagina's, waarin veel overhoop wordt gehaald.

De onderzoekers hebben zich noodgedwongen beperkt tot institutionele archieven in Nederland, voor zover die al openbaar toegankelijk zijn, om te kijken hoe Le-Ezrath de belangen van haar pupillen heeft behartigd, getoetst aan de wet- en regelgeving uit de periode 1945-1965. Wie er in wil lezen dat de bestuurders keurige regenten waren die slechts het allerbeste voorhadden met de aan hun hoede toevertrouwde wezen, mag die conclusie trekken, maar het zegt niets. Er is namelijk geen overtuigend bewijs te vinden van het tegendeel, hoewel sommige zaken achteraf gezien wel hoogst eigenaardig aandoen. Wie anderzijds erin wil lezen dat de bewindvoerders van de vermogens van de wezen hun eigen zakken hebben gevuld, dan wel de kas hebben gespekt van het latere Samenwerkingsverband, staat het ook weer vrij die conclusie te trekken. Want alweer: bewijs ontbreekt, maar er zijn wel eigenaardige dingen gebeurd.

Wat het rapport wél duidelijk laat zien, is de wijze waarop Nederland omgegaan is met de wezen. Nog maar weer eens: kil en zakelijk, en zonder uitzonderingen te willen maken voor de bijzondere omstandigheden waarin deze kinderen verkeerden. Maar dat wisten we helaas allemaal al.

Blijft staan de heikele kwestie van de Kvar-Am groep, die in 1950 en 1951 zo nodig op alija moest van de toenmalige leiding van de Fusie. Hierover kan het dossier worden gesloten: achteraf gezien had dat nooit mogen gebeuren. Aan JMW nu de hoogst noodzakelijke taak dit voor eens en voor altijd recht te zetten.

Volgende week komen wij nogmaals terug op deze kwestie, en schetsen dan hoe de hoogbejaarde Mimi Guttman in Israël nog steeds naar haar geld kan fluiten. (DM)

BINNENLAND

4

Oorlogswezen

Het rapport is uit. Hoe de Joodse voogdij-instellingen zijn omgesprongen met hun pupillen is nu bekend. JMW is 'opgelucht', de wezenorganisaties verwachten nu 'een gebaar'.

KUNST

23

PAN

De bladeren vallen en dat betekent: tijd voor kunst en antiek in de Amsterdamse RAI. Maar gezien de kredietcrisis is het de vraag: wie heeft er nog wat in de knip voor kunst?

CULTUUR

19

IDFA

Op het International Documentary Film Festival Amsterdam (IDFA) worden de Israëlische bijdragen gekenmerkt door politiek en oorlog. Een kleine selectie uit de ruim driehonderd IDFA-films.

RELIGIE

35

Opperrabbijn Jacobs

De 59-jarige hoofdabbijn van het IPOR is onlangs eindelijk benoemd tot opperrabbijn. Zijn werkterrein beslaat maar liefst heel Nederland, minus de 3 grote steden.

- 4 De wezen van JMW
- 7 Varia binnenland
- 9 Kort binnenlands nieuws
- 10 Demjanjuk
- 11 Opinie uit Israël
- 12 Kort buitenlands nieuws
- 14 Opinie
- 16 Portret Bromet
- 19 IDFA
- 23 PAN 2008
- 36 Evers over besnijdenis
- 38 Religie en sidra
- 43 Brieven
- 47 Fotoreportage

Omslagfoto: Kunstzalen A. Vecht
zie ook p. 8 over de schilder ervan.

Kinderen in de Berg-stichting in 1946.
Foto uit 'Om het joodse kind' van Elma Verhey

Onwezenlijk eindspel

Vorige week verscheen *Rekenschap*, het onderzoek naar de omgang van Le-Ezrath met de vermogens van de oorlogswezen. Is het een goed onderzoek? De Begeleidingscommissie meent van wel, vertegenwoordigers van de wezen vinden van niet. De discussie duurt voort, maar de afspraak begin december van de Israëlische wezen met de onderzoekers en de Begeleidingscommissie is afgezegd.

DAPHNE MEIJER

Het duurde even, maar vorige week verscheen het eindelijk: *Rekenschap*, het rapport in vier delen en bijna duizend pagina's van dr Johan Joor en de registeraccountant drs Frits Hoek. Zij onderzochten het beheer door de Joodse voogdij-instellingen van de vermogens van Joodse oorlogswezen die in de jaren veertig, vijftig en zestig onder hun voogdij vielen.

Hoek en Joor ontvingen in juni 2006 de definitieve opdracht voor dit onderzoek van Het Samenwerkingsverband jmw, de stichting SINJOR in Israël en het vbv in Nederland. Drie wijze mannen, in de eveneens in 2006 ingestelde begeleidingscommissie: drs. Ton van Gils, drs. Christiaan Ruppert en drs. Ed. van Thijn zouden over hun schouders heen kijken.

Met twaalf gerichte (deel-)onderzoeksvragen gingen Joor en Hoek aan de slag, waarbij zij allereerst het overheidsbeleid ten aanzien van wezen in het algemeen onderzochten, om een standaard te hebben waarmee zij het handelen van de Joodse voogdij-instellingen konden vergelijken. Een deel van hun onderzoek gaat over de wetgeving rond wezen in Nederland – en financiële steun in het algemeen – vanaf de invoering van de Armenwet van 1912. Hieruit blijkt dat de bewindvoerders van de oorlogswezen na 1945 te maken hadden met een groot aantal wettelijke regelingen, en dat zij vielen onder twee ministeries. Met dit wettelijk kader in de hand onderzochten Hoek en Joor wat er in de Nederlandse ar-

chieven nog te vinden was. Zij zochten naar documenten en verwijzingen in notulen en accountantsverklaringen waaruit zou kunnen blijken wat de bewindvoerders van de wezen hadden gedaan met het aan hun toevertrouwde geld van het vermogen van wezen, wettelijke betalingen als de kinderbijslag en bijzondere subsidies. Vervolgens onderzochten zij hoe de voogdij-instellingen omgegaan waren met de dossiers van hun pupillen, ook weer naar aanleiding van wat op dit punt in Nederland wettelijk vastgesteld is.

Het rapport valt uiteen in vier delen. Het eerste is een algemeen deel van 39 pagina's met een verslag van hoe beide historici te werk zijn gegaan, met een uitleg van de archieven die zij hebben geraadpleegd, en een antwoord op de onderzoeksvragen. Deel twee, *Beleid en beheer in historisch perspectief*, is een literatuur- en archiefonderzoek naar de achtergronden van het werk van de Fusie-instellingen vanaf 1945. Johan Joor, de auteur van dit deel van het onderzoek, beschrijft hoe deze instellingen pasten in de wezenzorg in Nederland in het algemeen, en de geschiedenis van de afzonderlijke instellingen, vanaf hun ontstaan tot de fusie van de Gefusioneerden met jmw tot de Stichting Samenwerkingsverband jmw.

Ook beschrijft Joor hoe het beheer van de vermogens van de wezen geregeld was, en vergelijkt hij het vermogensbeheer met de praktijk in andere voogdij-instellingen. In het 260 pagina's tellende deel wijdt hij ruim dertig pagina's aan de emigratie van twee

groepen tieners naar kibboets Kvar-Am. Hij eindigt deel 2 met een ander controversieel onderwerp: de 'schonings-operatie' in de jaren zeventig, waarin de financiële stukken zijn vernietigd.

Deel 3 is geschreven door accountant Frits Hoek en gaat specifiek over de financiën. Hoe hebben de voogdij-instellingen bij het beheer van de oorlogswezen de financiële belangen behartigd? In dit 80 pagina's tellende rapport komen de geldzaken boven tafel, in vier periodes: 1945 t/m 1950, 1951 t/m 1965, 1966 t/m 1980 en 1981, het jaar van het samengaan tussen de Gefusioneerden en JMW. Het bevat een dikke bijlage van 315 pagina's met alle financiële gegevens uit de accountantsrapporten (deel 4).

Deel 1 bevat een nawoord van de Begeleidingscommissie Van Gils, Ruppert en Van Thijn. In hun nawoord, dat één pagina telt, schrijven de drie dat het hun taak was toe te zien op de onafhankelijkheid en wetenschappelijkheid van het onderzoek. Met dit doel hebben de onderzoekers en de begeleiders elkaar twaalf keer gesproken. Op de onderzoeksvragen kwamen de volgende antwoorden:

Hoe hebben de Joodse voogdij-instellingen de belangen van de Joodse oorlogswezen behartigd, in het licht van het vigerend overheidsbeleid en de algemene praktijk van de zorg?

Joor en Hoek schrijven dat deze zorg 'naar behoren is geweest en zich in meerdere opzichten positief onderscheidt van het vigerende overheidsbeleid. Er zijn geen redenen gevonden om te twijfelen aan de goede intenties, inzet en integriteit van bestuursleden en betrokken medewerkers van de Fusie. Wel kunnen bij sommige aspecten van het beleid in de praktijk vraagtekens worden geplaatst.'

Zij krijgen bijval van de Begeleidingscommissie. Van Gils, Ruppert en Van Thijn schrijven in het nawoord van Deel 1: „Het beheer van de vermogens van de Joodse oorlogswezen – hoewel niet vlekkeloos – is in het algemeen naar behoren uitgevoerd, zeker in het licht van de destijds geldende overheidsregelingen.” En: „Voorts wordt het vermogensbeheer op een zeer aansprekende manier geplaatst in het kader van het overheidsbeleid in de eerste decennia na de oorlog en het optreden daarbinnen van de 'Fusie' en de onderscheiden instellingen.'

Hoe was het beleid en het toezicht van de Nederlandse overheid ten aanzien van oorlogswezen? Joor en Hoek schrijven: „Het overheidsbeleid kenmerkte zich enerzijds door een uitgebreid, complex en op onderdelen ambivalent en zelfs tegenstrijdig stelsel van regelgeving en anderzijds door een beperkte uitwerking van de hulp voor de individuele gevallen in de praktijk.”

De oorlogswezen vielen onder een aantal wetten als het Besluit Oorlogspiegelkinderen uit 1945, de Regeling hulpverlening oorlogsslachtoffers 1940-1945 uit 1950, de Invaliditeitswet uit 1919, de Algemene Weduwen- en Wezenwet uit 1959, het Kinderbeginselenbesluit van 1901 en de Wet op de Kinderbijslag uit 1948. De voogdij-instellingen moesten aan deze wetten voldoen. De wezen vielen grotendeels onder Binnenlandse Zaken, waar het heersende principe luidde dat de overheid een 'verhaalmogelijkheid' moest hebben: de financiële steun mocht en kon te alle tijde worden verhaald, op familieleden of anderen, of op iemands vermogen. Steun was geen

'JMW moet een gebaar maken jegens de wezen die naar Kvar-Am zijn gestuurd'

recht, maar een gunst die zo veel mogelijk moest worden terugbetaald. Pas na 1965 zou dit beleid veranderen, maar voor de wezen betekende dit dat al het geld dat aan hun zorg en opvoeding werd besteed, zo veel mogelijk aan de Nederlandse regering moest worden terugbetaald. Dit beleid werd breed gesteund, en zou pas aan het eind van de jaren vijftig ter discussie komen te staan. Bestuurders van Le-Ezrath hebben hiertegen in de jaren vijftig protest aangetekend, maar uiteindelijk kreeg men nul op het rekest.

De instellingen werden gecontroleerd door het ministerie van Justitie, na 1956 door de Directie Kinderbescherming. En de kantonrechter controleerde het voogdijbeheer, zowel de persoon als het vermogen. De voogdij-instellingen moesten jaarlijks bij de kantonrechter verantwoording afleggen. Volgens Johan Joor is dat niet stelselmatig gebeurd.

Hoe zat het ook alweer?

Rekenschap is de rapportage van het onderzoek dat in 2006 is gestart, in directe reactie op het boek dat Elma Verhey in 2005 publiceerde. In *Kind van de rekening. Het rechtsherstel van joodse oorlogswezen* onderzocht zij hoe het de oorlogswezen die pupillen van Le-Ezrath Ha-Jeled waren geweest, was vergaan. Ook beschreef zij hoe Le-Ezrath was omgegaan met de vermogens van de wezen, voorzover het nog mogelijk was iets te vinden in de archieven, aangezien alle financiële stukken in 1975 bleken te zijn vernietigd. De discussie over het financiële beheer van Le-Ezrath was toen al aan de gang, nadat enkele wezen claims bij Samenwerkingsverband JMW hadden ingediend. JMW reageerde in 2005 furieus op de aantijgingen van Verhey en de wezen. Het gemeenschappelijke onderzoek van JMW en wezen was bedoeld om in het algemeen klaarheid te brengen. Afzonderlijke claims van wezen werden door medewerkers van JMW zelf behandeld.

Hoe gingen de besturen met de vermogens van hun pupillen om? Hoe verliep dit in de praktijk?

Hoek en Joor beschrijven hoe de instellingen laveerden tussen de diverse regelingen. In het Besluit Oorlogspiegelkinderen van 1945 was er geen regeling getroffen voor betalingen voor of door oorlogspiegelkinderen. Andere wetten die betrekking hadden op de situatie van de kinderen gingen hier wel over. Over de kosten die Le-Ezrath mocht berekenen voor het beheer van geld van pupillen, was in het Besluit Oorlogspiegelkinderen niets afgesproken. Aangezien Binnenlandse Zaken het 'verhaalprincipe' hanteerde, kunnen de vermogens zijn aangesproken. Hoe dit precies in zijn werk had kunnen gaan, is echter niet meer na te gaan. Ook de kosten die Le-Ezrath maakte, werden doorberekend.

Hoek en Joor concluderen: „Uit de jaarrekeningen van Le-Ezrath kan worden opgemaakt dat in de jaren 1950-1965 kosten van vermogensbeheer zijn doorberekend aan wezen met vermogen. Die doorbelaste bedragen zijn in 1950 en 1951 en daarna vanaf 1959 als afzonderlijke bedragen in de exploitatierekeningen opgenomen. In de exploitatierekeningen van 1952 t/m 1958 worden die doorbelastingen echter niet separaat vermeld, maar als één, met de kosten van het vermogensbeheer, gesaldeerd bedrag. Daarom kan niet worden berekend welk bedrag in de periode 1951 t/m 1965 als aandeel in de kosten van vermogensbeheer door de Fusie aan wezen in rekening is gebracht.” De kosten bestonden uit de salarissen van drie medewerkers van de afde-

Wie is wie en wat is wat?

Dr. Johan Joor (1955) promoveerde in 2000 op een studie naar de sociale onrust in Nederland in de Napoleontische tijd. Hij is *fellow* van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam en publiceerde eerder bronnenonderzoeken naar banken. Daarnaast onderzocht hij rooms-katholieke folklore.

Drs. Frits Hoek RA RE (1938) werkte eerder samen met Elma Verhey aan haar boek *Kind van de rekening*. Hij is forensische accountant, oud-partner van Price Waterhouse Coopers en verbonden als geassocieerd adviseur bij het Instituut Financieel Onderzoek. Hij deed onderzoek voor de Commissie van Onderzoek Liro-archieven en de Contactgroep Tegoeden wo II.

Le-Ezrath Ha-Jeled (Het Kind ter hulpe). Werd in augustus 1945 opgericht om de belangen van Joodse oorlogsweskinderen te behartigen. Wezen die werden opgevoed in Joodse weeshuizen en instellingen vielen onder de verantwoordelijkheid van Le-Ezrath of – tot 1949 – onder de niet-joodse Stichting OPK. Le-Ezrath fuseerde in 1950 met vier, later vijf andere stichtingen tot de Gefusioneerde Instellingen voor Joodse Kinderbescherming.

De Fusie, officieel: Gefusioneerde Instellingen voor Joodse Kinderbescherming: fusie van Le-Ezrath Ha-Jeled, de Berg-stichting in Laren, de Rudelsheim stichting in Hilversum en de Amsterdamse Jongens – en Meisjesweeshuizen. Deze fusie vond plaats in 1950.

SINJOI, de Stichting Nederlands-Joodse wo II-wezen, behartigt de belangen van de Nederlandse oorlogswezen die inmiddels in Israël wonen.

VBV. Het Verbond Belangenbehartiging Vervolgingslachtoffers bestaat sinds 1984. Het spreekt namens oorlogslachtoffers in Nederland met de PUR, de Nederlandse overheid en instellingen in binnen- en buitenland. Voorzitter is **Flory Neter-Polak**.

Politicooloog drs Ed. van Thijn was tot 2007 lid van de Eerste Kamer voor de PvdA. Hij is tevens oud-burgemeester van Amsterdam en oud-minister van Binnenlandse Zaken. Van Thijn kent de kwestie van de oorlogswezen van dichtbij: hij was tijdens de oorlog ondergedoken.

Drs Christiaan Ruppert is projectdirecteur bij het ministerie van Financiën. Hij was in de periode van het restitutiedebat, in de jaren 1997-2001, projectleider Tegoeden wo II bij Financiën onder de toenmalige minister Gerrit Zalm.

Oud-directeur drs Ton van Gils van de Pensioen- en Uitkeringsraad PUR werd gevraagd in de Begeleidingscommissie vanwege zijn jarenlange ervaring met oorlogsgetroffenen en de wetgeving op dit terrein.

Harry van den Bergh is voorzitter van de Raad van Toezicht van JMW en voorzitter van de Stichting Samenwerkingsverband JMW, de fusie van JMW en de Gefusioneerden.

ling Vermogensbeheer, de kosten voor jurist mr. Van Raalte, voor accountant Mesritz en waarschijnlijk ook de kosten van externe advocaten en notarissen. Op de balansen van Le-Ezrath van 1953 t/m 1962 komen vorderingen voor van het bestuur aan vermogens van wezen. Hoek en Joor schrijven dat de aard van de als vordering opgenomen bedragen echter onduidelijk blijft.

Uit de jaarrekeningen van Le-Ezrath blijkt tenslotte dat buitenshuis werkende kinderen een deel van hun loon afstonden aan hun instelling. Van 1951 t/m 1960 ging het om een derde deel kostgeld. Een derde deel mocht men zelf houden, en een derde werd op een spaarbankboekje gezet. Na 1960 mochten de kinderen volgens een richtlijn van het ministerie van Justitie maar 25 procent houden als zak- en spaargeld, en moesten zij driekwart afstaan.

Zijn er aanwijzingen dat er misbruik is gemaakt van de vermogens door de Joodse voogdij-instellingen, individuele bestuurders of medewerkers, of anderen?

Hoek en Joor schrijven dat zij geen aanwijzingen hebben gevonden dat dit zo was. Maar: „Wel kunnen bij het beheer in de praktijk enige vraagtekens worden geplaatst.” De auteurs noemen een aantal voorbeelden van geld dat van de overheid werd ontvangen en niet werd betaald aan de wezen, bijvoorbeeld omdat het om heel kleine bedragen ging. Ook

zijn er uitspraken te vinden in notulen over overboekingen die nergens terug te vinden zijn, zodat totaal onduidelijk is om welke bedragen het ging. Een ander voorbeeld is dat er te weinig verantwoording is afgelegd aan de kantonrechter.

Hoe werden dossiers van de wezen aangelegd? Hoe, wanneer en waarom werden de financiële dossiers vernietigd? En hoe verhoudt zich dat tot hoe andere voogdij-instellingen met hun persoonsdossiers omgingen?

Joor en Hoek: „De vernietiging van deze financiële administraties is een legitieme opruiming geweest van financiële bescheiden van minstens tien jaren oud. De algemene archiefwetgeving was niet van toepassing op een particuliere organisatie als de Fusie. Voor de administratie van het vermogensbeheer van de meerderjarige oorlogswezen bestond geen specifieke wettelijke bewaarplicht.”

Zijn er aanwijzingen dat dossiers zijn vernietigd om handelingen door organisaties of personen te verbergen?

Hier zijn volgens Hoek en Joor geen aanwijzingen voor. Het Burgerlijk Wetboek schreef een bewaartermijn van tien jaar voor, waar de Gefusioneerden zich aan hebben gehouden. Tien jaar nadat de laatste oorlogswes in februari 1945 meerderjarig was geworden, konden de financiële dossiers worden vernietigd. Dat de sociale dossiers niet tegelijkertijd zijn vernietigd, komt door de tussenkomst

van directeur Leo Cohen van de Berg-stichting, die het bestuur verzocht hun besluit alle dossiers te vernietigen, te heroverwegen.

De wezenorganisaties en Samenwerkingsverband JMW brachten 14 november een gemeenschappelijk persbericht uit, waarin het overheidsbeleid ‘kil en zakelijk’ wordt genoemd, ‘zonder oog voor het individuele leed, zeker beschouwd vanuit de huidige tijd’. „Tegenover deze houding van de overheid staken de materiële en sociale zorg van de Joodse voogdij-instellingen gunstig af. Onder zeer moeilijke omstandigheden heeft men zich, met veel toewijding voor de belangen van de Joodse oorlogspiegkinderen ingezet. Van toezicht op de instellingen door de Nederlandse overheid was overigens maar in zeer beperkte mate sprake. Ook het toezicht van de kantonrechter op het beheer van individuele vermogens lijkt niet altijd optimaal te zijn geweest. De Commissie Vermogensbeheer Pupillen van de instellingen kwam voorts maar weinig bij elkaar. Ten aanzien van de financiële verantwoordingen bestaan hier en daar onduidelijkheden. Tezamen vormen dit de vraagtekens die in de praktijk bij het vermogensbeheer te plaatsen zijn.”

De conclusies die zij trekken lopen echter zeer uiteen. Voor JMW is de zaak nu gesloten. De wezen in Israël zijn teleurgesteld en hebben de bijeenkomst met de onderzoekers en

begeleider Ton van Gils inmiddels afgezegd. „Jammer”, zegt voorzitter Harry van den Bergh van JMW aan de telefoon. „We hebben dit met elkaar al twee jaar geleden afgesproken.” Hij vertelt dat hij ‘opgelucht’ is. „Ik ben blij dat mijn voorgangers fatsoenlijke mensen waren die het goed gedaan hebben, beter dan bij andere organisaties. Ik heb er nooit aan getwijfeld, maar het is wel een opluchting.” Van den Bergh hoopt dat de wezenorganisaties ‘accepteren dat het hiermee is afgerond. Je moet durven zeggen dat dit het nu is.’ Hij erkent dat er enkele lege plekken in het rapport staan, over bedragen die Hoek en Joor niet terug konden vinden in de stukken, ‘maar zij zijn van betrekkelijk ondergeschikte betekenis’. „Waarom zegt men niet: wij moeten accepteren dat dit gebeurd is? Ik denk dat de besturen van de wezenorganisaties nu hun verantwoordelijkheid hierin moeten nemen.” Van den Bergh zou niet weten wat er nog onderzocht zou moeten worden, en evenmin hoe anderen dat zouden kunnen betalen. „JMW heeft dit onderzoek tot de laatste cent betaald. Het heeft tussen de 250.000 en 270.000 euro gekost. Dat geld hebben wij ervoor over gehad, omdat wij waarheidsvinding nastreefden. Dat is nu gebeurd.”

Flory Neter-Polak meldt telefonisch dat JMW te kort door de bocht gaat. „De wezen van SINJOI zagen geen heil in een ontmoeting. De conclusies zijn hen in het verkeerde keelgat geschoten. JMW wil de conclusie trekken dat Le-Ezrath niets te verwijten valt, omdat er niets gevonden is. Met dezelfde gegevens kun je ook zeggen dat Le-Ezrath wel iets te verwijten valt. Het materiaal is immers weg. Voor JMW is het glas halfvol, voor ons halfleeg.”

Neter-Polak hoopt op een ‘normaal overleg met de heren van JMW’. „Wij vinden dat JMW een gebaar moet maken richting de wezen die begin jaren vijftig naar de kibboets zijn gestuurd. Zij behoorden hier tot de probleemkinderen, en zijn op heel jeugdige leeftijd op alijah gegaan naar Kvar-Am. Ze zijn geofferd voor een politiek dogma, en kwamen op een gegeven moment de kibboets uit zonder enige opleiding of mogelijkheden om in Israël een leven op te bouwen. Hun reisje naar en verblijf in de kibboets hebben ze zelf ook nog moeten bekostigen uit hun erfenissen, als zij die al hadden. JMW kan zich dit aantrekken en zou ten opzichte van deze groep zich van zijn beste kant moeten laten zien. Het bedrag laat ik aan de wezen zelf over.” ◀

2nd Life nazi gearresteerd

De Canadese politie heeft in oktober een lid van de nazistische Furzi's in het virtuele wereldje Second Life gearresteerd dankzij de inspanningen van virtuele nazijagers, (onder wie een jonge Nederlander). Dit werd onlangs bekend. De man, in Second Life bekend als 'Orkronos Brandenburg', is gearresteerd wegens verboden wapenbezit. De politie van North Battleford denkt een 'ramp in de gemeenschap' te hebben voorkomen en wil dat de man verplicht in therapie gaat.

Second Life (SL) is een driedimensionaal wereldje waarin computergebruikers zich een alter ego aanmeten dat onder een fictieve naam en in de wereld uiterlijk activiteiten onderneemt en met andere 'bewoners' praat. Bijna alles wat echt bestaat heeft een Second Life equivalent (de Nederlandse 'Rooie Rebbe' runde er bijvoorbeeld een sjoel). Een SL-groep die zich Furzi's noemt – een combinatie van 'furry' en 'nazi's' – verkocht er onder meer nazi-parafernalia en antisemitische posters. Zij hebben een bunker met een gaskamer en dragen nazi-uniformen, maar ze leven naar eigen zeggen slechts hun liefde voor uniformen en voor geschiedenis uit in de computerwereld. De arrestatie van 'Orkronos Brandenburg' geeft een nieuwe draai aan de discussie onder internationale racismebestrijders over de vraag of racisme en antisemitisme in SL in het echte leven aangepakt kunnen en moeten worden.

In SL werden de Furzi's en aanverwanten bestreden door de *Second Lifers Against Hate*, de 'SL Jewish Defense League' en de *Zionist Association of SL*. De strijd begon in april, toen een 22-jarig Joods meisje in de SL-wapenwinkel op de computer een Furzi tegenkwam met een SS-pet, compleet met *Totenkopf* en afkomstig uit het eerder genoemde SL-nazi-parafernaliawinkeltje *Waffenamt*. Eigenaar-Furzileider 'Spotz Spork' reageerde beledigd toen de anti-nazispeurders hem een nazi noemden, maar de dag voor Jom haShoa opende een internationaal team, met een Israëli en een Nederlandse jongen, de Furzi-jacht.

„Brandenburg was zo dom o op te scheppen dat hij wapens bezat”, vertelt de jongen die zich 'Binyomin Etzel' noemt, aan het NIW, „en hij stuurde ons foto's met onder andere een automatisch geweer. Zo kwamen wij erachter waar hij ongeveer moest wonen en wij waarschuwden de Canadese bereden politie. Bij een inval werden er inderdaad wapens in beslag genomen.

De SL nazijagers lijken vooral trots dat het *Waffenamt* nu door de eigenaar van SL, Linden Lab, is leeggehaald en dat Spork permanent uit het wereldje is gegooid. (Elise Friedmann) ◀